

Gemeente Leiden
College van B&W
Postbus 9100
2300 PC LEIDEN

LEIDEN MARKETING

Per e-mail: w.mulder@leiden.nl

Leiden: 24 maart 2015

Contact: E.H. Boer

Kenmerk: Mobnota-2015-SOL

Telefoon: 06 – 11 495 925

Bijlagen: -

Adres: Stationsweg 41 212AT Leiden

Onderwerp: Inspraakreactie Doelenplan Bewegwijzering

Geacht College,

In november 2013 heeft stichting Ondernemend Leiden voor het eerst gereageerd op de plannen van de gemeente Leiden ten aanzien van de bewegwijzering van de stad. Wij vinden het van groot belang dat de bewegwijzering hoog op de gemeentelijke agenda staat, aangezien er het afgelopen decennium weinig tot geen onderhoud is gepleegd aan de bewegwijzering in Leiden. Wel zijn er veel borden bijgeplaatst, wat zorgt voor een rommelig en inconsistent beeld.

Na uitvoerig overleg met de projectleider, maken Ondernemend Leiden (BV Leiden, Centrummanagement Leiden¹, Ondernemersfonds Leiden, Ondernemersvereniging Bio Science Park en Platform Belangenbehartiging Ondernemersverenigingen) en Leiden Marketing u middels dit schrijven onze gezamenlijke zienswijze kenbaar op het Doelenplan Bewegwijzering.

Uitgangspunten

In het doelenplan staat dat wat wel en wat niet bewegwijzerd wordt, een keuze is. De marketing van Leiden als kennis-en monumentenstad is gekozen als uitgangspunt. Wij menen dat bewegwijzering inderdaad een grote rol speelt in het gastvrij ontvangen van de bezoekers en op die wijze ook een rol in de marketing van de stad kan vervullen. Echter, marketing alleen langs de lijnen cultuur, kennis en monumenten uitvoeren, zorgt ervoor dat veel bestemmingen worden uitgesloten.

Wij pleiten ervoor dat de bewegwijzering bijdraagt aan een gastvrije stad, waar aansluitend op de doelen van Programma Binnenstad bezoekers de stad hoger waarderen, langer blijven en meer besteden. Dit betekent dat de gemeente niet enkel de pijlers kunst en cultuur als leidraad gebruikt, maar ook met een economische bril naar de bewegwijzering kijkt. Bewegwijzering is in eerste instantie een technisch vraagstuk: hoe komen mensen zo gemakkelijk mogelijk op plaats van bestemming? Dit vraagstuk kan niet enkel door het toepassen van een marketingprofiel worden beantwoordt.

Wij zijn benieuwd waarom gekozen is voor het profiel van Leiden als kennis-en monumentenstad als leidraad voor de bewegwijzering, en waarom niet de gebruiker van de stad centraal wordt gesteld bij dit vraagstuk. De gebruiker kan een toerist zijn, maar ook een zakelijke bezoeker van een bedrijf, een leverancier aan een bedrijventerrein of een inwoner van de Leidse regio. Wanneer de gebruiker centraal wordt gesteld, dan dient het Doelenplan met een aantal locaties uitgebreid te worden.

---

¹ Het Centrummanagement Leiden vertegenwoordigt:

Winkeliersverenigingen Haarlemmerstraat, Breestraat, Hartje Leiden, Pieterskwartier, Beestenmarkt eo, Doezastraat, Stationsgebied, Raad Nederlandse Detailhandel afdeling Leiden, Koninklijke Horeca Nederland afdeling Leiden, Hoteloverleg Leiden, Vereniging voor Commercieel Vastgoed, Ambulante handel

Bewegwijzering auto

Als de gebruiker van de stad centraal wordt gesteld, dan zijn er een aantal aanvullende locaties te noemen die ook bewegwijzerd dienen te worden voor automobilisten. Wij menen dat de bewegwijzering hierdoor een compleet en samenhangend systeem vormt voor diegenen die met de auto naar de stad komen. Het is dan niet logisch om de faculteit Sociale Wetenschappen wel te bewegwijzeren, maar een wijkwinkelcentrum niet, puur omdat kennis en cultuur de pijlers van de stad zijn.

- Het centrum van Leiden wordt in het Doelenplan voor automobilisten niet bewegwijzerd. Hoewel wij de mening van het college delen dat automobilisten in eerste instantie naar de parkeergarages verwezen dienen te worden, mag verwijzing naar het centrum voor automobilisten niet ontbreken. Ook voor de oriëntatie van de bezoeker is dit van groot belang.
- Wijkwinkelcentra worden ook bewegwijzerd, aangezien vele van hen een bovenlokale functie vervullen en dus ook bezoekers van buiten de gemeente Leiden aantrekken;
- Alle bedrijventerreinen worden bewegwijzerd (niet alleen de grote terreinen, zoals nu in de nota staat). Klanten en leveranciers moeten gemakkelijk hun bestemming kunnen vinden en in het geval van vrachtwagens draagt goede bewegwijzering ook bij aan de verkeersveiligheid;
- In een gastvrije stad worden hotels ook op enige wijze bewegwijzerd. Door dit centraal te organiseren, en niet door middel van reclameborden, wordt een uniforme uitstraling gewaarborgd en een rommelig beeld voorkomen;
- Onderwijsinstellingen op het Bio Science Park: naast de Universiteit Leiden worden ook de LiS en de Hogeschool Leiden bewegwijzerd.

Bewegwijzering fietsers

In het doelenplan is de bewegwijzering voor fietsers vrijwel compleet weergegeven. Ook hier geldt dat wij pleiten voor het toevoegen van een bewegwijzering voor het centrum: dit past bij een gastvrije ontvangst van fietsers die naar Leiden komen en zorgt ervoor dat zij gemakkelijk de historische locaties zullen vinden.

Bewegwijzering voetgangers

Voor voetgangers is in het Doelenplan Bewegwijzering een belangrijke rol weggelegd. Zo wordt het centrum meegenomen en uitgegaan van de bronpunten waar voetganger vandaan komen. Hiermee is de bewegwijzering voor voetgangers compleet te noemen. Wel verzoeken wij in de uitvoering gebruik te maken van terminologie zoals deze bekend is en gebruikt wordt in andere uitingsvormen van Leiden Marketing en het Visitor Center. Zo is 'het Cultuurkwartier' geen bekend gebied voor de bezoeker, omdat deze term niet gebezigd wordt. De afzonderlijke musea en culturele instellingen zijn vaak wel bekend. Individuele bewegwijzering voor Gebr. De Nobel, de Lakenhal, Scheltema en de Leidse Schouwburg (Stadspodia) is daarom gepast. Er kan dan bijvoorbeeld een onderschrift met 'cultuurkwartier' onder de individuele borden worden geplaatst, zodat deze term aan bekendheid zal toenemen.

Leidse Loper

In het bijzonder vragen wij aandacht voor de Leidse Loper. Deze toeristische wandeling door de Leidse binnenstad is voor veel bezoekers dé leidraad om te volgen. De Leidse Loper wordt niet alleen gebruikt om al wandelend om de bijzondere en monumentale plekken in het centrum te bezoeken, maar ook om zich te oriënteren in de binnenstad. Al met al: een belangrijke route waarmee veel bezoekers in aanraking komen. Deze dient daarom goed onderhouden en compleet te zijn.

Een uitgebreide inventarisatie van het Visitor Center, waarin de route meerdere malen is gelopen en alle borden door middel van foto's in kaart zijn gebracht, leert dat de Leidse Loper naarstig een opfrisbeurt nodig heeft. De bebording zelf functioneert niet meer naar behoren:

- veel borden staan scheef en richten de verkeerde kant op;
- borden zijn beklad en niet leesbaar;
- bebording is niet consequent (bijv. enkele hotels wel, anderen niet);
- borden zijn niet op de juiste plek in de wandelroute geplaatst, waardoor men verdwaalt.

Daarnaast ontbreekt de samenhang tussen verschillende uitingen van de Leidse Loper: de borden van de Leidse Loper sluiten niet meer aan bij de bijbehorende Wandelroute die te koop is in het Visitor Center. Uit de meeste recente KVO-schouw (19-03-2015) waarbij het Centrummanagement Leiden betrokken was, bleek ook dat de staat van de voetgangersbebording in de binnenstad ernstig te wensen over laat.

Daarnaast staat op de website van de gemeente Leiden een andere route vermeld dan de route die de Leidse Loper aangeeft, hetgeen eveneens geldt voor de LeidenApp. Het Visitor Center krijgt hierdoor helaas dagelijks klachten van bezoekers aan de binnenstad. Als gastvrije stad wil je voor alle gebruikers en optimale Visitor Journey faciliteren: al in de oriëntatiefase, die veelal thuis achter de computer begint, moet men eenduidige informatie vinden over Leiden, wat vervolgens aan moet sluiten bij de informatie die men in de stad ontvangt. Graag draagt het Visitor Center met haar uitgebreide inventarisatie bij aan een grondige sanering en verbetering van de Leidse Loper, zodat deze de bezoekers weer optimaal kan faciliteren.

Samenhang gebieden

Ten slotte wijzen wij erop dat samenhang tussen gebieden van groot belang is: het moet duidelijk zijn hoe men van bijvoorbeeld het Bio Science Park (o.a. Naturalis), het station of de Schipholweg naar de binnenstad kan komen (te voet, met de fiets of per auto) en weer terug. De juiste bewegwijzering zorgt voor een gastvrije ontvangst, helpt bezoekers efficiënt in hun navigatie en verleidt mensen om langer te blijven en meer te besteden, overeenkomstig met de Doelstellingen van Programma Binnenstad. De LeidenApp is hierin een aanvulling voor de bezoekers aan de stad, maar dient wel consequent gemonitord te worden op functionaliteit om effectief te zijn. De bewegwijzering zelf vormt nog steeds de basis. Toevoeging van enkele bestemmingen, zoals hierboven beschreven, is dan ook van groot belang om de bewegwijzering volledig te maken. Complete en samenhangende bewegwijzering faciliteert de Visitor Journey van de gebruiker en draagt bij aan de ambities op het gebied van bereikbaarheid en gastvrijheid die wij allen delen.

Wij zijn van harte bereid om onze brief toe te lichten en om in de uitvoeringsfase betrokken te blijven.

Met vriendelijke groet,

namens het bestuur van Ondernemend Leiden en Leiden Marketing,

Elsbeth Boer

Bestuurssecretaris stichting Ondernemend Leiden